

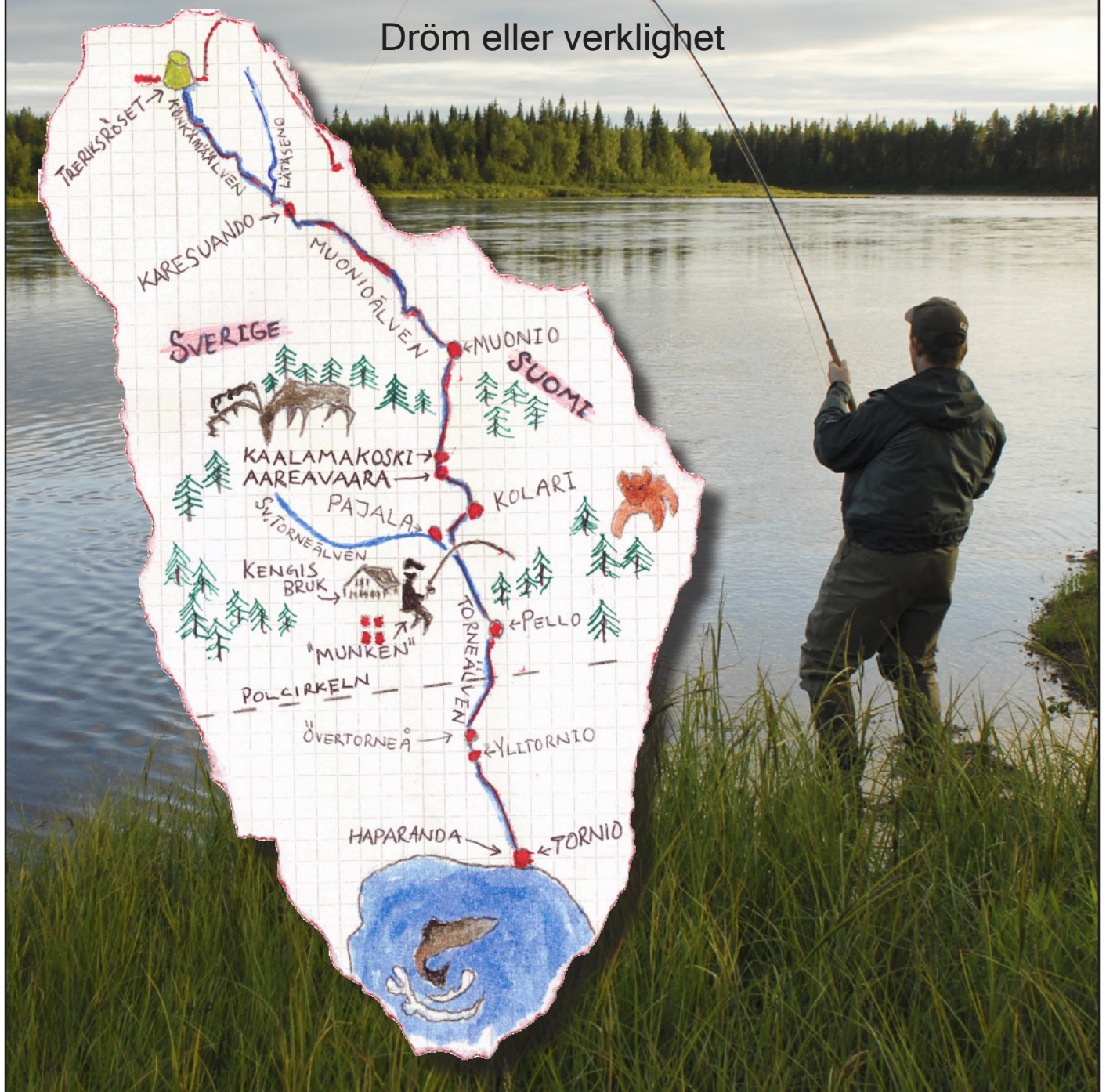
Den glömda älven

Text & foto: Petri Liljeroos
Illustration: Kent Hanvåg

Muoniodalen

Dröm eller verklighet

Urban Kumpula i nappartagen på svenska kari ovan nacken i Kaalamakoski.

"Första gången jag besökte området fick jag direkt en magkänsla om hur min framtid som flugfiskare skulle te sig. Besöken hit till stränderna längs Muonioälven har blivit både fler och allt längre. Jag blir dock lite häpen över hur sällan Muonioälven nämns, utan den smygs som oftast obemärkt in i Torneälvsystemet."

Lägesbeskrivning

Längst upp i Sverige tronar treriksrosen, en gul cementklump som de flesta har hört talas om. Bara några kilometer sydöst om roset ligger den kristallklara gränssjön Kilpisjärvi. Det är här vattnet börjar sin c:a 530 km långa resa ner mot Bottenviken. Färden företas under tre olika namn men utgör hela vägen en riksgrens mellan Sverige och Finland. De första tio milen letar sig älven fram genom ett landskap varvat av forsar och sel under namnet Könkämäälven. Nästan direkt passeras Sveriges nordligaste bosättning, Kummavuopio och strax därefter Sveriges nordligaste by, Keinovuopio. Endast ett fåtal byggnader syns från älven under den första delsträckan mellan Kilpisjärvi och Karesuando.

” De första laxarna och havsöringarna som når hit runt mitten av juli har kämpat gott

Ungefär en mil innan Karesuando förenas Könkämäälven med den helfinska Lätäseno och det första namnbytet blir ett faktum. Det blå bandet lystrar numer till namnet Muonioälven, en riktigpärla bland våra många fina älvar.

Uthålliga laxar

De första laxarna och havsöringarna som når hit runt mitten av juli har kämpat gott. Fors efter fors har mödosamt besegrats under denna enorma långvandring. Karesuandoborna har ett fönster på runt fyra veckor då deras liv gärna levs vid och på älven.

Med både ett nytt namn och nyingjutet mod fortsätter vattnet sin resa genom otaliga myrmarker. Riksväg 99 lämnar älven nästan direkt efter Karesuando för en sydligare rutt innan de möts igen vid byn Saivomuotka, strax nordväst om den finska tätorten Muonio.

” Man kan inte annat än att älska dessa bjässar som är oskadade av kraftverksindustrins vassa klor

På sin väg mot Pajala och Muonioälvens slutdestination passeras ställen som Parkajoki, Kihlanki, Kaalamakoski, Aareaavaara och Kolari.

Samtidigt som Svenska Torneälven då når genom de svåra forsarna vid Kengis bruk samlar Muonioälven kraft från nordöst inför mötet i Lappea, en mil söder om Pajala. Det är här laxar och öringar gör sitt stora vägval och platsen har sedan urminnes tider varit en viktig fiskeplats.

En förening på gränsen

Med förenad styrka lämnar älvarna Lappea som Torneälven och gör den sista c:a 17 mil långa resan mot mynningen i Bottenviken tillsammans. Man kan inte annat än att älska dessa bjässar som är oskadade av kraftverksindustrins vassa klor. Jag hoppas att sunt förnuft får vakta våra orörda älvar i norr. Jag räknar

med att det inte finns en enda politiker som ens vågar tänka tanken.

” Smörbollar i midnattssol.
Vem kan inte längta till
Muoniodalen?

det här kom att förändra mitt liv visste jag kanske inte just då men väl ett dygn senare. I midnattssolens svepande ljus kom jag så att se min första hop-pande storlax på nära håll. Hela min världsbild rubbades i detta korta ögonblick när en silvrig varelse svävade förföriskt i luften, allt medan ett glitterregn lockade min blick när det sakta föll ner. Innan den enorma fisken sökte sig tillbaka till sin naturliga miljö hann den kantra över på vänster sida och slå några kraftiga slag med den största stjärtspole jag någonsin skådat. Det var här och nu jag blev en laxfiskare.

Mina besök till området runt Aareavaara blev fler och varje gång adderade jag några dagar till resan. Sommaren 2007 blev fisketuren nästan åtta veckor lång. Får jag aldrig nog?

När livet förändras.

När jag för första gången kom till byn Aareavaara sommaren 2002 var luften tryckande varm, vägbanan dallrade likt hägringar i svackorna. Längtan till ett svalkande dopp växte sig allt starkare där jag satt i förarsätet på min lilla fiskebuss. När skylten som upplyste om en rastplats bredvid Muonioälvens strand dök upp trycktes bromspedalen hårt ner och ratten vreds resolut åt höger. Att

Middagshugg.

Spejandes ut över nacken i Kaalamakoski såg jag breda laxryggar välva i blankvattnet ovan forsens. En ilning rasslade kyligt genom min kropp, det riktigt luktade lax denna ljumma eftermiddag. I vänster hand bar jag mitt favoritspö, ett 13' #8-9 med en 33,5 grams 11 meters klump. I höger hand vägde kamerautrustningen tungt i en wetbag. Framför mig gick min vän och Aareavaarabon

Urban Kumpula. Stegen matades fram i en aldrig sinande takt, han var ivrig - det bådade gott. Aareavaara FVO sköts i mångt och mycket av Urban och det han inte vet om fiskesträckan är inte värt att veta. Ibland när han är på det humöret berättar han om fiskafängen som får mig att bli helt stum. När han sedan spänner ögonen i en och avslöjar jättelaxarnas hemligheter känner man sig liten som ett barn. Väl ute på svenska kari i Kaalamakoski gick det plötsligt enklare att andas. Kari är det finska ordet för grund eller grusbankar som häver sig ur älven när vattnet sjunker.

- Gå först du, manade jag till Urban då pyssel med kameran ville uppta mig en stund.

» Nu sitter den

I ögonvrån såg jag Urban försvinna upp mot gropen där det varje år står en jättelax helt oblygt några ynka meter från stranden. Det bildas ett bakvatten precis innan gropen och att fiska med fluga är nästan omöjligt, fast vi prövar varje gång ändå.

Minneskortet hade precis formaterats klart när jag hörde Urbans stämma.

- Nu sitter den!

Snabb som en iller la jag kameraremmen runt nacken och började pulsa genom det knähöga vattnet. Efter bara någon minut var andningen mycket häftig och jag blev tvungen att pusta ut samtidigt som Urban skrek ännu högre.

- Kom nu då, jag har en lax på!
Jag lutade kroppen lätt framåt som att enklare få igång maskineriet för ett fort-

satt stapplande.

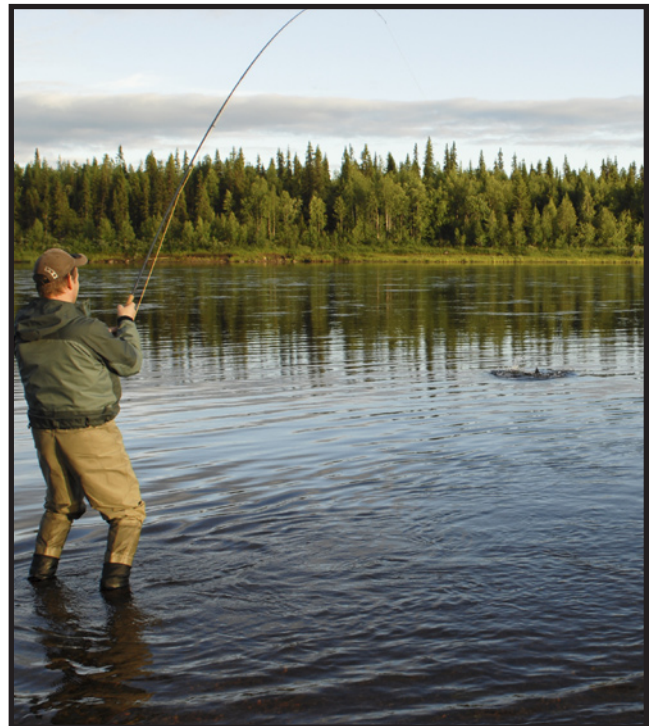
Spöet neg rejält och nickade kraftigt med spötoppen i samma riktning som den brandgula backinglinan lämnade toppöglan.

- Är det den stora? väste jag genom bubblande saliv när jag föll ner på knä i det nu ankeldjupa vattnet.

- Nä, det är en annan, en mindre, kanske runt 7 - 8 kilo, sa Urban med spänd min, ja tacka för det.

I kameran såg jag direkt att snabba tider krävdes om det skulle bli någon skärpa över huvudtaget, då hela jag skakade av ansträngningen.

Urban slet i en lätt tillbakalutad stil, ena stunden vevade han frenetiskt för att i nästa hålla handen under spolen när laxen i sin tur slet.

Underbara knarr

Det är något speciellt med ljudet när bromsknarren spinner till. Hur ofta har jag inte försökt vara tyst vid drillandet men när knarren ljuder börjar jag instinktivt att yla som en vanvettig.

Laxen vältrade sig, rullade runt och stänkte vatten omkring sig när den drogs in på den grunda grusbotten. En sällan skådad dans tog vid när det blev dags för landning av fisken. Spöet las ner på kari och med blixstens hastighet hade Urban ett fast grepp om laxstjärten. Hona 7,0 kg.

” **50% > 10kg**

Av de laxar som togs i Aareavaara FVO sommaren 2007 var nästan hälften över 10 kg. Det är svårt att uppskatta hur många laxar Muonioälven ger ifrån sig totalt eftersom siffrorna blir mycket osäkra då det är en gränsälv.

Fisket i Aareavaara

Fiskevårdsområdet består av både forsar och mera lugnflytande sträckor. För laxflugfiskaren är det ovan och under forsarna som de heta ställena finns. Bottenstrukturen vid t.ex. Kaalamakoski består av fina rundslitna stenar som bildar ett stort salsgolv. Även om vattnet ser blankt och aningen trögt ut är det bara en synvilla skapad av den jämna botten. Det är alltså inga problem att få till ett perfekt drag på flugan och därmed chans till storlaxens hugg.

Den lite större forsens Aareakoski under de två öarna håller harr, stationär öring såväl som sina havsvandrande släkting-

Vad är sann lycka? Ett tips, titta på bilden.

ar. Runt den lilla ön ovan forsen fångade man framgångsrikt lax med fasta redskap under förra seklets första hälft. Patorna är sedan länge borta men laxen väljer alltså sin invanda väg. Fisket är med andra ord väldigt intressant här.

Vid det nedre vindskyddet i början på Aareavaara FVO hittar man ett fångslande torrflugefiske efter harr och öring. Apropå torrflugor så är fisket efter lax med så kallade bombers nästan helt obeprovat. Det ska vi ändra på till sommaren 2008. Är du nyfiken på att fiska här uppe i norr så går det bra att kontakta Urban Kumpula. Information finns på Aareavaara FVOs hemsida, se länktips.

www.aareavaara.se
Urban Kumpula
tel: 0798-55035

www.arelax.se
Tel: 070-6146162

www.pajala.se
www.pajalaturism.bd.se
www.rajamaa.com
www.kengisbruk.se

Bastustugan med forsen Kaalamakoski i bakgrunden.

Larmet går

Några dagar senare satt jag i bastun då jag hörde någon busvissla från älven. Naturligtvis rusade jag ut direkt för att se om det var någon som trillat ur båten i forsen, men det var Urban som fått ett oväntat hugg under harrfisket. Klass-5 spöet hade plötsligt förvandlats till en gummisnodd, var det en lax i andra änden måne?
Kläderna åkte på i en rasande fart och med kameran i näven rusade jag över

såphala stenar mot den glade fiskaren. När jag väl kom fram var kampen över, öringen låg bredvid en mycket lycklig kompis.

– Jag trodde först det var en jätteharr som tagit min Red Tag men sedan förstod jag ganska snart att det var en öring, sa Urban och log med hela ansiktet.

Efter bastubadet röktes öringen och blev till en kulinarisk måltid där iskall pilsner blev en mycket passande dryck.

-Petri Liljeroos-